Sosyolojisi Zedeli Yapay Zekanın

Üniversiter Bölümleri de Boş!..

Dr. Öğr.Üyesi Mustafa Karaağaçlı

T.C. G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, EBB Öğr. Üyesi

1.Hakkını Yemeden; Yapay Zekanın Katma Değerleri

Yapay zekâ (AI), bilgisayar sistemlerinin öğrenme, akıl yürütme, problem çözme ve karar verme gibi insan benzeri zihinsel yetenekleri taklit ederek yapabilen yenilikçi teknolojilerdendir.

Zamanın ruhunda hemen her hizmet alanında yapay zeka aracılığıyla, sağlık, hizmet, finans, spor, robotik, makine öğretimi, eğitim, öğretim ve öğrenme işlemleri yapılabiliyor. Çünkü; yapay zekayla algılama, akıl yürütme ve karar verme işlemleri insan zekasının taklidiyle yapılabiliyor.

Yapay zeka ilgili teknolojik süreçlerde bir iş, ürün ve hizmet çıktıları için; gerekli olan bilme, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme bilişsel temel işlemleri yapabilirken, hızla bir endüstri haline geldi. çünkü yapay zeka; Dördüncü Sanayi Devrimi nitelikli bir endüstri haline geldi. ama; yapay zeka özneli teknik, hukuki, insani ve toplumsal suçlar ve zedeler de arttı.

2.Yapay Zekanın Toplumsal Yapıda Zedeledikleri

Sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapıyı doğrudan etkileyen yenilikçi teknolojilerden "yapay zeka" bireysel ve toplumsal ölçeklerde şu zedelerle gündemden düşmüyor:

- İşlerin otomasyonuyla işlerini kaybedenleri sayısal artışları seçenekli çözümlerle önlenemiyor.
- Sahte haberler gerçek dışı dezenformasyon yayılıyor.
- Dezenformasyonla sosyal baskılar artıyor (Mardin, 2017).
- Yapay zeka destekli silahlar tehlikeli bir silahlanma yarışına dönüşüyor.
- Otomasyon kaynaklı işgücü kayıpları artıyor.
- Duygusuzluk artıyor.
- Bireyi birey yapan özgün düşünme, yazma ve üretmedeki öznellikleri kayboluyor.
- Prototip çıktılar çoğalıyor.
- Yapay zeka aktifleşirken; bireyler tembelleşiyor.
- Bilgi, insanın önüne hazır geldikçe öngörülülük, cesaretlilik ve sentezcilik azalıyor.
- Daha çok şey, yapay zeka eliyle yapıldıkça ve yönetildikçe, bireyler ve toplum makineleşiyor.

Yapay zeka uygulamaları şu etik temelli sorunları da artırıyor:

- Bireysel ve toplumsal faydalar yerine kar ve pazarlama girişimleri artıyor.
- Şeffaflık karartılıyor (Karaağaçlı, 2025b).
- Eşitlikler zedeleniyor.
- Ayrımcılık ve gizlilik ihlalleri artıyor.
- Hesap verebilirlik ve cezasızlık yaygınlaşıyor.
- Siber güvenlik konusunda bilişim güvenlik sistemlerindeki zayıflıklar artıyor.
- Teknik sağlamlık, insan kontrolü ve gözetimindeki güçlüklerin artıyor.

3.Memlekette Yapay Zeka'lı Üniversiter Bölümler Boş Kaldı

2026 Yükseköğretim Kurumları Sınavı'nda (YKS) ilk yerleştirmede 45 bin 480 kontenjan boş kalırken, üniversiteyi kazanan 64 bin 860 öğrenci de kayıt yaptırmadı. Yapay zeka bölümünde ise 642 kontenjandan 320'si boş kaldı.

ÖSYM'nin yayınladığı 2026 YKS Ek Yerleştirme Kılavuzu'na göre; üniversiteye yerleşen 730 bin 854 öğrencinin 64 bin 860'ı kazandıkları bölümlere kayıt yaptırmazken; ilk yerleştirme sonuçlarının ardından boş kalan 45 bin 480 kontenjanla beraber bu sayı 110 bini aşmış bulunuyor (ÖSYM, 2026).

Boş kalan bölümler yüzde olarak;

- Bilgisayar Mühendisliği; %18,
- Psikoloji; %21,,
- Yazılım Mühendisliği;%41
- Fen Bilgisi Öğretmenliği;%63,
- Felsefe Öğretmenliği; %66 ve
- Biyoloji Öğretmenliği; %67 olarak belirirken, bu görünümün "öğrenciler bilinçli seçim yapmadılar" şeklinde açıklanması ise tuhaf ve yadsınamaz bir memleket gerçeğidir.

4.Sözün Sonunda; "Yapay Zeka Her Şey Değildir!"

Boş kalan üniversite kontenjanları elbette tek bir nedene bağlı gerekçelendirilemez!

Çünkü; bu olumsuz fotoğraf, Türkiye Sosyoloji'sinin yapısal sorunlarının eğitim-öğretime yansımasıdır.

Siyasi ilkelerin temelini oluşturan; "umut üretme, kaynakları adil dağıtma, sosyal eşitlikçi kamucu politikaları tercih etmedir.

Moda olan ve iç ve dış salgında tiranlaştırılıp tanrılaştırılan bilişim, yazılım, yapay zeka temelli yükseköğretim bölümlerinin 2026 özneli zamanın ruhunda "rağbet görmemesi" ise manidar bir sonuçtur (Karaağaçlı, 2025a).

Bu sonuç, yaşamsal insani ve toplumsal temel ihtiyaçların her bağlamda önemli olduğuna, sosyalliğin, kültürel evrilmenin "somut yaşantılardan kaynaklandığına dikkat çekerken; zaten "her şeyi yapay zekaya bağlayanlarla çay ve kahve bile içilmez" özgür tercihe de atıf yapmaktadır.

Etiksel Gerekçe ve İlke

Burada yer verilen görüşlerde Bilimsel Araştırma yöntem bilim ilkelerine göre; atıf ve alıntı kurallarına uyularak, herhangi bir yapay zeka minneti, intihal ve manipülasyon yapılmadığından, yapılan alıntılarda kaynak gösterilmesi emeğe saygıya ve etiğe uygun olacaktır.

Kaynaklar

Karaağaçlı, M. (2021).Salgında Ulusal Eğitimin Fırsat ve İmkan Eşitşizliğinde Tiranlaştırılıp Tanrılaştırılan Bilişim. **Eleştirel Pedogoji.** Sayı; 68, Nisan 2021.

Karaağaçlı, M. (2025a).**Yeni Yılda da Moda; Yapay Zekayla Doğan Formasyonlar ve Krizler!** http://www.mektepligazete.com.Köşe Yazıları. 02.01.2025.

Karaağaçlı, M. (2025b).**Yapay Zeka Uygulamalarında Etik Gereksinimi. Uluslararası Bilişim Sistemleri ve Uygulamaları Dergisi (UBSUD)**.Dergi Park Akademik. 20.07.2025.Cilt:1,Sayı:1.Ss:1-18. https://dergipark.org.tr/tr/pub/ubsud/issue/92004.

KVKK (2016-2). Kişisel Verilerin Korunması Kanunu. Kanun no: 6698, Tarih: 24 Mart 2016. Resmi Gazete tarih: 7 Nisan 2016, Sayı: 29677

Mardin, Ş. (2017). Şerif Mardin Mahalle Baskısı Kavramını Anlatıyor. **Medyascope.** 07 Eylül.

ÖSYM. (2026). YKS Ek Yerleştirme Kılavuzu. Ankara: https://osym.gov.tr

İletişim ve Erişimi

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KARAAĞAÇLI
T.C. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, EBB Öğretim Üyesi
e-posta-1: mkara@gazi.edu.tr
e-posta-2: mustafakaraagacli80@gmail.com
Web-1 : w3.gazi.edu.tr/~mkara
Web-2 :https://avesis.gazi.edu.tr/mkara
ORCID :https://orcid.org/0000-0003-3488-1021
Üniversiter akademik veriler tümeli: https://avesis.gazi.edu.tr/mkara

Süren Yayın Ortamları ve Portalları

Futbol-spor-yorum :www.yurtspor.com.yazarlar
Eğitim,sosyoloji ve güncel :www.mektepligazete.com.köşeyazıları
Bilim-araştırma :www.mektepligazete.tebeşirbülten.com
Güncel Sosyoloji ve Siyasal: https://toplumsaltv.com.tr/yazar/mustafa-karaagacli
Konuk yazarlığı-1 :www.bcp.org.tr
Konuk yazarlığı-2 :www.derslerdergisi.comr
Tüm yayınlar blogu :mustafakaragacli.blogspot.com

Bilişim Medyaları

Facebook-1 :Kirizma
Facebook-2 :Mustafa Karaağaçlı
X :M_Karaagacli_
İnstagram :mustafakaraagacli1
Linkedin :https://www.linkedin.com/mustafakaraagacli
Youtube kanalı:http://www.akademikada.youtube.com/@